

מאי רבוּיָא הָכָא. אֶלְא מִי לֹא יִרְאֶף מְלַךְ
הַגּוֹיִם וְכִי מְלַךְ הַגּוֹיִם אִיהוּ וְלֹאֹו מְלַךְ
יִשְׂרָאֵל. אֶלְא בְּכָל אֲתֵר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
בְּעָא לְאַשְׁתַּבַּחַא בְּיִשְׂרָאֵל, וְלֹא אֲתַקְרִי אֶלְא
עַל יִשְׂרָאֵל בְּלַחֲדוּוֹי. דְּכַתִּיב, (שמות ה) אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי הָעִבְרִים, וְכַתִּיב, (ישעיה מד) כֹּה
אָמַר יְיָ מְלֶכֶךְ יִשְׂרָאֵל. מְלַךְ יִשְׂרָאֵל וְדָאֵי.
אָמְרוּ אוֹמוֹת הָעוֹלָם פְּטְרוֹן אַחֲרָן אֵית לָן
בְּשִׁמְיָא דְהָא מְלִכִּיכוֹן לֹא שְׁלִיט אֶלְא עַלְיִיכוֹ
בְּלַחֲדִיכוֹן וְעַלְנָא לָא שְׁלִיט.

אָתָּא קָרָא וְאָמַר מִי לֹא יִרְאֶף מְלַךְ הַגּוֹיִם (נ"א)
מְלַכָּא עֵילָאָה לְרַבָּאָה לֹון וְלֹאֲלֹקָאָה לֹון וְלִמְעַבְדִּי בְּהוֹן רַעוּתִיהָ.

כִּי לֶךְ יִאֲתָה לְרַבָּאָה מְנַף לְעֵילָא וְתַתָּא. כִּי בְּכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם) אֵלִין
שְׁלִיטִין רַבְרָבָן דֵּי מְמַנָּן עַלְיֵיהוּ. וּבְכָל
מְלָכוּתָם בְּהֵוָה מְלָכוֹ דְלְעֵילָא. דְהָא אַרְבַּע
מְלָכוֹן שְׁלִיטִין אֵית לְעֵילָא וְשְׁלִטִין בְּרַעוּתֵיהָ
עַל כָּל שְׂאָר עַמִּין. וְעַם כָּל דָּא לִית בְּהוּ
דִיעְבִּיד אֶפְלוּ מְלָה זְעִירָא אֶלְא כְּמָה דְפַקִּיד
לֹון דְכַתִּיב, (דניאל ד) וְכַמְצַבִּיָּה עֲבִיד בְּחִיל
שְׁמִיָּא וְדִיִּירֵי אַרְעָא. חַכְמֵי הַגּוֹיִם אֲנוּן מְמַנָּן
וְרַבְרָבָן דְלְעֵילָא דְחַכְמָתָא דְלְהוֹן מְנַיִיהוּ
הוּהוּ. בְּכָל מְלָכוּתָם מְלָכוּתָא דְשְׁלִיט כְּמָה
דְאֲתַמַּר. וְדָא הוּא קָרָא כְּפִשְׁטִיָּה.

אָבְרָ בְּכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מְלָכוּתָם. הָאֵי
אֲשַׁכְּחָנָא בְּסַפְרֵי קְדָמָאֵי, דְאֲנוּן
מְשַׁרְיִין וְחַיִּילִין אַף עַל גַּב דְאֲתַפְקִידָן עַל
מְלִין דְעֵלְמָא וּפַקִּיד לְכָל חַד לְמַעַבְד
עֲבִידָתָא, מָאן הוּא (סְתִימָא קְדִישָׁא וְלֹא כְרַעוּתִיָּה)
דִיעְבִּיד שׁוּם חַד מְנַיִיְהוּ כְּמוֹף. בְּגִין דְאֲנַתְּ
רָשִׁים בְּעֵילוּיָא, וְאֲתָ רָשִׁים בְּעוֹבְדָךְ מְפִלְהוּ.
וְדָא הוּא מְאִין כְּמוֹף יְיָ, מָאן הוּא סְתִימָאָה

בְּעֵלוּי, וְאֲתָה רָשׁוּם בְּמַעֲשֵׁךְ מְכָלָם. וְזֵהוּ מְאִין כְּמוֹף ה'. מִיְהוּ

כְּתוּב (ישעיה מ) כָּל הַגּוֹיִם כְּאִין
נִגְדוּ, מָה הַרְבּוּי כְּאִין? אֶלְא, מִי
לֹא יִרְאֶף מְלַךְ הַגּוֹיִם, וְכִי מְלַךְ
הַגּוֹיִם הוּא, וְלֹא מְלַךְ יִשְׂרָאֵל?
אֶלְא בְּכָל מְקוֹם הַקְּדוּשׁ בְּרוּף
הוּא רְצָה לְהַשְׁתַּבַּח בְּיִשְׂרָאֵל,
וְלֹא נִקְרָא - רַק עַל יִשְׂרָאֵל
לְבַדָּם, שְׁכַתוּב (שמות ה) אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי הָעִבְרִים. וְכַתוּב
כֹּה אָמַר ה' מְלַךְ יִשְׂרָאֵל. מְלַךְ
יִשְׂרָאֵל בּוֹדָאֵי. אָמְרוּ אֲמוֹת
הָעוֹלָם: פְּטְרוֹן אַחֲרָן לָנוּ בְּשָׁמַיִם,
שְׁהֵרִי מְלַכְכֶם לֹא שׁוֹלֵט אֶלְא
עַלְיְכֶם לְבַדְכֶם, וְעַלְיְנוּ אֵינּוּ
שׁוֹלֵט.

בְּאֵ הַפְּסוּק וְאָמַר, מִי לֹא יִרְאֶף
מְלַךְ הַגּוֹיִם [נ"א הַמְּלַךְ הַעֲלִיּוֹן לְרֵדוֹת בְּהֶם
וְלְהַלְקוֹתָם וְלַעֲשׂוֹת בְּהֶם רְצוֹנוֹ. כִּי לֶךְ יִאֲתָה, לְרִיָּא
מְמַד לְמַעְלָה וְלְמַטָּה. כִּי בְּכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם] -
אֵלָה שְׁלִיטִים גְּדוֹלִים הַמְּמַנִּים
עַלְיֵהֶם. וּבְכָל מְלָכוּתָם -
בְּמְלָכוּתָהּ הֵיאָה שְׁלַמְעֵלָה, שְׁהֵרִי
אַרְבַּע מְלָכוּת שׁוֹלְטוֹת? ש'
לְמַעְלָה, וְשׁוֹלְטוֹת בְּרְצוֹנוֹ עַל כָּל
שְׂאָר הָעַמִּים, וְעַם כָּל זֶה אֵין
בְּהֶם שְׁיַעֲשֵׂה אֶפְלוּ דְכַר קְטָן
אֶלְא כְּמוֹ שְׁצוּיָה אוֹתָם, כְּמוֹ
שְׁכַתוּב (דניאל ד) וְכַרְצוֹנוֹ עוֹשֵׂה
בְּצַבָּא הַשְּׁמַיִם וּבְדִיִּירֵי הָאָרֶץ.
חַכְמֵי הַגּוֹיִם - אוֹתָם הַמְּמַנִּים
וְהַגְּדוֹלִים שְׁלַמְעֵלָה שְׁחַכְמָתָם
הִיא מְהֶם. וּבְכָל מְלָכוּתָם -
הַמְּלָכוּת הַשְּׁלִטָּת, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר.
וְזֵה הַמְּקָרָא כְּפִשְׁטוֹ.

אָבְרָ בְּכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל
מְלָכוּתָם - אֵת זֶה מְצַאנּוּ בְּסַפְרֵי
הַרְאִשׁוֹנִים, שְׁאוֹתָן מְרַכְבוֹת
וְצַבָּאוֹת, אַף עַל גַּב שְׁנַתְּמוּנוֹ עַל
דְּבָרֵי הָעוֹלָם וּמְנָה לְכָל אַחַד
לַעֲשׂוֹת פְּעֻלָּתוֹ, מִיְהוּ [נִסְתַּר קְדוּשׁ וְלֹא
כְּרַצוֹנוֹ] שְׁיַעֲשֵׂה שׁוּם אַחַד מְהֶם
כְּמוֹף? בְּגִלְלָה שְׁאֲתָה רָשׁוּם
נִסְתַּר קְדוּשׁ שְׁיַעֲשֵׂה וְיִהְיֶה כְּמוֹף

קדישא דיעביד ולהוי כמוף עילא ותתא. ויהא דמי לך בכל, עובדא דמלפא קדישא שמים וארץ, אבל אנון (ישעיה מד) תהו וחמודיהם כל יועילו. בקדוש ברוך הוא פתוב בראשית ברא אלהים וכו', במלכותם פתוב והארץ היתה תהו ובהו. פתיב והארץ היתה תהו ובהו.

אמר רבי שמעון לחברייה בני הלולא דא, כל חד מנכון יקשט קשוטא חד לפלה. אמר לרבי אלעזר בריה. אלעזר הב נבזבזא חד לפלה דהא למחר אסתפל (קדשא ברוך הוא) (נ"א ב) פד יעול לחופה באנון שירין ושבחין דיהבו לה בני היכלא לקיימא קמיה.

פתח רבי אלעזר ואמר (שיר השירים ג) מי זאת עולה מן המדבר וגו', מי זאת, כללא דתרין קדושין דתרין עלמין בחבורא חדא וקשורא חדא. עולה ממש למהוי קדש קדשין. דהא קדש קדשין מ"י. ואתחברא בזאת. בגין למהוי עולה דאיהי קדש קדשין. מן המדבר דהא מן המדבר ירתא למהוי בלה ולמעיל לחפה. תו מן המדבר איהי עולה כמה דאת אמר, (שיר השירים ד) ומדברך נאווה בההוא מדבר (דף י"ב) דלחישו בשפון איהי עולה.

ותנינן מאי דכתיב, (שמואל א ד) האלהים האדירים האלה אלה הם האלהים המפיים את מצרים בכל מפה במדבר. וכי כל דעבד לון קדשא ברוך הוא במדבר הוה, והא בישובא הוה. אלא במדבר, בדבורא, כמא דאת אמר, (שיר השירים ד) ומדברך נאווה. וכתיב, (תהלים עה) ממדבר הרים. אוף הכי עולה מן המדבר, מן המדבר ודאי. בההיא מלה דפומא איהי סלקא ואעלת בין גדפי דאמא, ולבתר בדבורא

למעלה ולמטה ויהיה דומה לך בכל? מעשה המלך הקדוש, שמים וארץ. אבל הם (ישעיה מד) תהו וחמודיהם כל יועילו. בקדוש ברוך הוא פתוב בראשית ברא אלהים וכו', במלכותם פתוב והארץ היתה תהו ובהו.

אמר רבי שמעון לחברים, בני הלולא זו, כל אחד מכם יקשט קשוט אחד לפלה. אמר לרבי אלעזר בנו, אלעזר, מן מתנה אחת לפלה, שהרי מחר יסתפל [הקדוש ברוך הוא] [נ"א ב] כשיכנס לחפה באותם שירים ושכחים (אצערות וצמידים) שנותנים לה בני היכל לעמד לפניו.

פתח רבי אלעזר ואמר, (שיר ג) מי זאת עלה מן המדבר וגו'. מי זאת - הכלל של שני קדושים של שני עולמות בחבור אחד וקשר אחד - עלה ממש להיות קדש קדשים. שהרי קדש קדשים מ"י, ומתחבר עם זאת כדי להיות עולה, שהיא קדש קדשים. מן המדבר - שהרי מן המדבר ירשה להיות בלה ולהכנס לחפה. ועוד, מן המדבר היא עולה, כמו שנאמר (שיר ד) ומדברך נאווה. באותו מדבר של לחש בשפתים היא עולה.

ושנינו, מהו שכתוב (שמואל א-ד) האלהים האלה אלה הם האלהים המפיים את מצרים בכל מפה במדבר, וכי כל מה שעשה להם הקדוש ברוך הוא במדבר היה? והרי בישוב זה היה! אלא במדבר - בדבור, כמו שנאמר (שיר ד) ומדברך נאווה, וכתוב (תהלים עה) ממדבר הרים. גם כן עלה מן המדבר - מן המדבר ודאי. באותו דבר של הפה היא עולה ונכנסת בין פנפי האמא, ואחר כך בדבור יורדת ושורה

ולבתר בדבורא

על ראשי העם הקדוש.
איך עולה בדבור? שהרי
בהתחלה, כשפן אדם קם בבקר,
יש לו לברך לרבנונו בשעה
שפקח עיניו. איך מברך? כך היו
עושים חסידים ראשונים: נטלה
של מים היו נוהגים לפניהם,
ובזמן שמתעוררים בלילה,
רוחצים ידיהם, ועומדים
ועוסקים בתורה ומברכים על
קריאתה. וכשהתרגול קורא, אז
חצות הלילה ממש, ואז הקדוש
ברוך הוא נמצא עם הצדיקים
בגן עדן. ואסור לברך בידים
טמאות ומזהמות, (ומברכים), וכך
כל שעה.

בגלל שבשעה שפן אדם ישן,
רוחו פורחת ממנו. ובשעה
שרוחו פורחת ממנו, רוח טמאה
מזמנת ושורה על ידיו ומטמאת
אותם, ואסור לברך בהם ללא
נטילה. ואם תאמר, אם כך, הרי
ביום כשאנינו ישן ורוחו לא
פורחת ממנו ולא שורה עליו
רוח טמאה, וכשנכנס לבית
הפסא לא יברך ולא יקרא בתורה
אפלו דבר אחד עד שירחץ ידיו!
ואם תאמר בגלל שהם מלכלכים
- לא כך הוא, במה התלכלכו?
אלא אוי לבני העולם שלא
משגיחים ולא יודעים על כבוד
רבונם ולא יודעים על מה עומד
העולם. יש רוח אחד בכל בית
פסא שבעולם ששם שורה ונהנה
מאותו לכלוף וטנפת, ומיד
שורה על אותן אצבעות ידי הבן
אדם.

פתח רבי שמעון ואמר, כל מי
ששמח באותם המועדים ולא
נותן חלק לקדוש-ברוך-הוא,
אותו רע עין, שטן שונא אותו
ומקטרג עליו ומסלקו מהעולם,
וכמה צרות על צרות מסוכב לו.
חלק הקדוש ברוך הוא לשמח

נחתא ושריא על רישיהו דעמא קדישא.
היך סלקא בדבורא. דהא בשירותא כד בר
נש קאים בצפרא אית ליה לברכא
למאריה. בשעתא דפקח עינוי היך מברך.
הכי הוו עבדי חסידי קדמאי, נטלא דמייא
הוו יהבי קמיהו, ובזמנא דאתערו בליליא
אסתן ידיהו. וקיימי ולעאן פאורייתא
ומברכי על קריאתה. וכד תרגולא קרי וכדין
פלגות ליליא ממש, וכדין קדשא בריך הוא
אשתפח עם צדיקייא בגנתא דעדן, ואסיר
לברכא בידין מסואבות ומזהמות. (ומברכי).
וכן כל שעתא.

בגין דבשעתא דבר נש נאים, רוחיה פרחא
מניה. ובשעתא דרוחיה פרחא מניה,
רוחא מסאבא זמין ושריא על ידוי ומסאב
לון ואסיר לברכא בהו בלא נטילה. ואי
תימא אי הכי הא ביממא דלא נאים ולא פרח
רוחיה מניה ולא שריא עליה רוחא מסאבא
וכד עאל לבית הפסא לא יברך ולא יקרא
בתורה אפלו מלה חדא עד דיסחי ידוי. ואי
תימא בגין דמלויכלכים אנון, לאו הכי הוא,
במה אתלכלכו. אלא ווי לבני עלמא דלא
משגיחין ולא ידעין ביקרא דמאריהון ולא
ידעי על מה קיימא עלמא. רוחא חדא אית
בכל בית הפסא דעלמא דשריא תמן ואתהני
מההוא לכלויכא וטנופא ומיד שרי על אנון
אצבעאן דידי דבר נש.

פתח רבי שמעון ואמר כל מאן דחדי באנון
מועדיא ולא יהיב חולקיה לקדשא
ברוך הוא, ההוא רע עין שטן שונא אותו
וקא מקטרג ליה וסליק ליה מעלמא וכמה
עקו על עקו מסבב ליה. חולקיה דקודשא
ברוך הוא, למחדי למספני כפום מה דיכיל

עניים כפי מה שיכול לעשות. בגלל שהקדוש ברוך הוא בימים אלו בא לראות אותם פלים שבורים שלו, ונכנס עליהם, ורואה שאין להם לשמח, ובוכה עליהם. עולה למעלה ורוצה להחריב את העולם,

באים בני הישיבה לפניו ואומרים: רבון העולם, רחום וחנון נקראת, ותגלגלו רחמך על בניך! אמר להם: וכי העולם לא עשיתיהו אלא על חסד, שפתיב (תהלים פט) אמרתי עולם חסד יבנה, והעולם על זה קים. אומרים לפניו המלאכים העליונים: רבון העולם, הרי פלוני שאכל ושתה ויכול לעשות חסד עם העניים ולא נתן להם דבר. בא אותו מקטרג ומבקש רשות, ורודף אחר אותו איש.

מי לנו בעולם גדול מאברהם שעשה חסד לכל הבריות. ביום שעשה משתה מה פתוב? (בראשית כא) ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק. עשה אברהם משתה וקרא לכל גדולי הדור לאותה סעודה. ולמדנו, בכל סעודת שמחה אותו מקטרג הולך ורואה. אם אותו אדם הקדים חסד לעניים והעניים בפית - אותו מקטרג נפרד מאותו בית ולא נכנס שם. ואם לא - נכנס לשם ורואה ערבוניה של שמחה בלי עניים ובלי חסד שהקדים לעניים, עולה למעלה ומקטרג עליו.

בין שהזמין אברהם את גדולי הדור, ירד המקטרג ועמד על הפתח כמו עני, ולא היה מי שישגיח בו. אברהם היה משמש את אותם המלכים והגדולים. שרה היניקה בנים לכלם, שלא היו מאמינים פשהולידה, אלא

למעבד. בגין דקדשא ברין הוא ביומייא אלין אתי למחמי לאנון מאנין תבירין דיליה, ועאל עלייהו וחקמי דלא אית להון למחדי, ובכי עלייהו. סליק לעילא לחרבא עלמא.

אתאן בני מתיבתא קמיה ואמרי רבון עלמא, רחום וחנון אתקריאת יתגלגלון רחמך על בנה. אמר לון וכי עלמא לא עבדית ליה אלא על חס"ד דכתיב, (תהלים פט) אמרתי עולם חסד יבנה, ועלמא על דא קיימא. אמרי קמיה מלאכי עלאי, רבון עלמא הא פלניא דאכיל ורוי ויכיל למעבד טיבו עם מסכני ולא יהיב לון מידי. אתי ההוא מקטרגא ותבע רשו ורדף אבתריה דההוא בר נש.

מאן לן בעלמא גדול מאברהם דעבד טיבו לכל ברין. ביומא דעבד משתייא, מה כתיב, (בראשית כא) ויגדל הילד ויגמל, ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק. עבד אברהם משתייא וקרא לכל רבבי דרא לההיא סעודתא. ותנינן בכל סעודתא דחדוה, ההוא מקטרגא אזיל וחקמי אי ההוא בר נש אקדים טיבו למסכני, ומסכני בביתא, ההוא מקטרגא אתפרש מההוא ביתא ולא עאל תמן, ואי לאו עאל תמן. וחקמי ערבוניא דחדוה בלא מסכני ובלא טיבו דאקדים למסכני, סליק לעילא ומקטרגא עליה.

אברהם פיון דזמין לרבבי דרא, נחת מקטרגא וקם על פתחא כגוונא דמסכנא ולא הוה מאן דאשגח ביה. אברהם הוה משמש לאנון מלכין ורבבין. שרה אוניקת בנין לכלהו, דלא הוה מהמנין בד